

ลักษณะทางสังคมและ เศรษฐกิจ

ประวัติความเป็นมา

✓ แต่เดิมพื้นที่ เขตสหกรณ์นิคมสันทรายแห่งนี้มีสภาพเป็นป่าดงดิบและไม่เบญจพรรณต่าง ๆ ในขณะนั้นมีสาเหตุที่รัฐบาลต้องนำป่าบริเวณนี้มาจัดสรรให้กับราษฎรในรูปของสหกรณ์นิคมก็เพราะราษฎรจำนวนมากไม่มีที่ทำกิน ได้เข้าบุกรุกทำลายป่าบริเวณดังกล่าว ประกอบกับป่าในบริเวณนี้เป็นป่าที่มีค่าทางเศรษฐกิจน้อย ทั้งรัฐบาลยังเล็งเห็นว่าการจัดตั้งสหกรณ์นิคมกสิกรรมขึ้นนั้นอาจอำนวยความสะดวกได้หลายประการ คือ

✓ ๑. เพื่อเป็นประโยชน์ในอาชีพเกษตรกรรมซึ่งเป็นอาชีพเดียวที่ยังรับคนไทยอยู่โดยไม่จำกัดจำนวน การทำตัวอย่างให้คนไทยได้เห็นว่าการกสิกรรมตามแบบใหม่ก็เป็นอาชีพที่ดี และมีเกียรติยศเช่นเดียวกับอาชีพรับราชการ แล้วก็จะสามารถชักนำคนไทยไปทางการกสิกรรมได้เร็วขึ้น ตัวอย่างที่จะชักจูงคนไทยเวลานั้นไม่มีอะไรดีไปกว่าสหกรณ์นิคมกสิกรรม

✓ ๒. เพื่อช่วยเหลือผู้ที่มีการศึกษาทางกสิกรรมแต่ขาดกำลังในเรื่องทุนรอนให้สามารถเข้าประกอบอาชีพกสิกรรมเป็นหลักแหล่ง เป็นตัวอย่างแก่คนทั่วไป เมื่อตัวอย่างชนิดนี้มีมากเข้าผู้มีการศึกษาก็จะเห็นจริงว่าการประกอบอาชีพกสิกรรมตามแบบใหม่ โดยได้รับการส่งเสริมอบรมจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์นั้น มีหลักฐานและรายได้แน่นอนเช่นประโยชน์แก่ตัวเองและลูกหลานดีกว่ารับราชการหรือเงินเดือนประจำเสียอีก เมื่อถึงขั้นนี้แล้วผู้มีการศึกษาก็จะหันเข้าหาการกสิกรรมมากเข้าทุกที่ การกสิกรรมสมัยใหม่คือการทำแบบไร่นาผสมและแบบการค้าก็จะเกิดขึ้น

✓ ๓. เพื่อช่วยแก้ปัญหาเศรษฐกิจของชาติส่วนหนึ่ง และขบพรร่งสำคัญแห่งการเศรษฐกิจของชาติเวลานั้นอยู่ที่พืชผลสำคัญน้อยอย่างสำหรับชายและสำหรับ

ต่อท่านสินค้าต่างประเทศ เมื่อใดเรามีพืชผลขายได้มากอย่างประเทศกสิกรรมอื่น ๆ เราก็คงจะเป็นปึกแผ่นค้ำยัน การที่เราจะมีพืชมากอย่างใดก็ด้วยการที่เกษตรกรพากันประกอบอาชีพกสิกรรมแบบใหม่มากขึ้นนั่นเอง

๑๔. เพื่อแก้ปัญหาเรื่องคนมีการศึกษาแต่โรงงานในขณะนี้ผู้ที่เรียนจบชั้นมัธยมปีที่ ๖ แล้ว เป็นจำนวนมากไม่มีงานทำและไม่สามารถศึกษาต่อในชั้นอุดมศึกษาได้ ฉะนั้นทางการจึงได้เร่งรีบหาวิธีแก้ไขโดยเปิดอาชีพให้

ด้วยเหตุดังกล่าวการสำรวจพื้นที่และเลือกพื้นที่บริเวณเหมืองแม่แฝก อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อจัดสหกรณ์กสิกรรมจึงได้กำเนิดขึ้นด้วยเหตุผลหลายประการ คือ

๑. มีที่ดินว่างเปล่าซึ่งอยู่ในเขตที่มีการชลประทานสำเร็จ ราบเรียบและติดต่อกัน เป็นพื้นที่เดียวประมาณถึง ๗,๐๐๐ ไร่

๒. ที่ดินบริเวณนี้เหมาะสมกับการประกอบการกสิกรรมแบบใหม่แบบไร่นาผสม เช่น ทำนา ทำไร่ยาสูบ สวนผัก ผลไม้และพืชไร่อื่น ๆ ตลอดจนเลี้ยงสัตว์จำพวกหมู เป็ด ไก่ ฯลฯ ได้ดี

๓. ตั้งอยู่ใกล้กับสถานีทดลองและส่งเสริมกสิกรรมของกรมเกษตร กสิกรจะได้อาศัยเจ้าหน้าที่ของกรมเกษตรในสถานีนี้ช่วยแนะนำส่งเสริมและช่วยเหลือในการเพาะปลูกได้

๔. ความบริบูรณ์ของน้ำ เนื่องจากอยู่ในบริเวณเหมืองฝายของกรมชลประทานที่สำเร็จเรียบร้อยแล้ว ปัญหาเรื่องการขาดแคลนน้ำใช้สำหรับการเพาะปลูกจึงเป็นอันหมดไป

เทพ ไสยานนท์, บางเรื่องเกี่ยวกับสหกรณ์, สันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทย, โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด กรุงเทพฯ, ๒๕๑๔ หน้า ๑๔๐.

๕. ลักษณะของที่ดิน เป็นดินเชิงเขามีป่าแดง ไม่แห้ง ไม่พลวงทั่วไป ประกอบด้วยดินปนทราย ซึ่งลักษณะนี้ไม่ค่อยเหมาะกับการทำนาปลูก แต่สำหรับการเพาะปลูกพืชอื่น ๆ มีทางที่จะบำรุงให้ดินดีขึ้นตามหลักเทคนิคการ เกษตรได้

๖. มีความเหมาะสมในทางคมนาคมด้วยมีถนนหลวงที่พอใช้การได้บางผืน ติดต่อกับอำเภอสันทรายและจังหวัดเชียงใหม่ ถนนสายนี้กรมทางได้ทำนุบำรุงและจะสร้างไปจนถึงติดต่อกับอำเภอพร้าว^๑

ดังนั้นรัฐบาล โดยอาศัยอำนาจจากพระราชบัญญัติว่าด้วยการหวงห้ามที่ดินรกร้างว่างเปล่าอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน พ.ศ. ๒๔๙๘ จึงได้ทำการหวงห้ามที่ดินดังกล่าวในท้องที่อำเภอสันทรายเพื่อจัดสหกรณ์นิคมกสิกรรม ตราพระราชกฤษฎีกาเขตหวงห้ามที่ดิน ในท้องที่จังหวัดเชียงใหม่ พ.ศ. ๒๔๘๐ พร้อมกับตราพระราชบัญญัติจัดตั้งสหกรณ์นิคมในเขตหวงห้ามในท้องที่จังหวัดเชียงใหม่ พ.ศ. ๒๔๘๐ เพื่อให้รัฐบาลมีอำนาจจัดตั้งสหกรณ์นิคมในเขตที่ดินหวงห้ามต่อไป

พ.ศ. ๒๔๘๑ กระทรวงเกษตรฯ ได้ออกกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์คัดเลือกบุคคลและเงื่อนไขในการออกหนังสือแสดงการทำประโยชน์ในที่ดินแก่สมาชิกสหกรณ์ และกรรมการพิจารณาสอบสวนคัดเลือกบุคคลเข้าเป็นสมาชิกนิคม เป็นผลให้เกิดสหกรณ์นิคมกสิกรรมขึ้นในท้องที่อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ เมื่อวันที่ ๕ สิงหาคม ๒๔๘๑ รวม ๔ สหกรณ์ สมาชิก ๘๒ ครอบครัว ที่ดินจัดสรร ๑,๑๙๕ ไร่ นับเป็นสหกรณ์นิคมกสิกรรมแห่งแรก ต่อมาในปี ๒๔๘๒ จัดตั้งอีก ๑๓ สหกรณ์สมาชิก ๓๑๒ ครอบครัว ที่ดิน ๔,๓๘๕ ไร่

การจัดสหกรณ์นิคมในขณะนั้น มีวัตถุประสงค์เพื่อจัดที่ดินในเขตโครงการชลประทานซึ่งรกร้างว่างเปล่าให้เกษตรกรที่ไม่มีที่ดินหรือมีแต่น้อยไม่พอทำกิน ได้เข้า

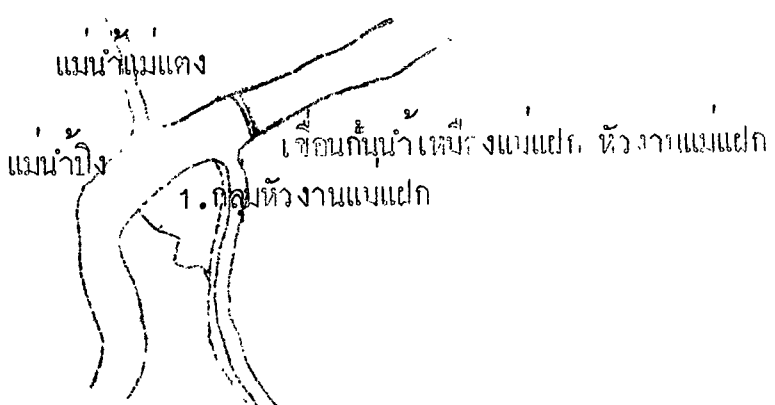
^๑ เรื่องเดียวกัน. หน้า ๑๔๑.

ไปตั้งถิ่นฐานทำประโยชน์โดยวิธีการสหกรณ์ และให้ได้รับกรรมสิทธิ์ที่ดินในโอกาสอันควรต่อไป

ต่อมารัฐบาลไครราพรพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสหกรณ์นิคมกลีกรรรมในจังหวัดเชียงใหม่ พ.ศ. ๒๔๘๕ ในปี พ.ศ. ๒๔๘๗ ได้จัดตั้งสหกรณ์นิคม ๒ สหกรณ์สมาชิก ๓๑ ครอบครัว ที่ดินจัดสรร ๓๖๐ ไร่

จากนั้นรัฐบาลไครราพรพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตหวงห้ามที่ดินในท้องที่ตำบลหนองหาร อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ พ.ศ. ๒๔๘๓ พระราชกฤษฎีกาจัดตั้งนิคมกลีกรรรมในจังหวัดเชียงใหม่ พ.ศ. ๒๔๘๓ พระราชกฤษฎีกากำหนดเขตหวงห้ามที่ดินในท้องที่ตำบลหนองหาร อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ พ.ศ. ๒๔๘๔ และพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสหกรณ์นิคมในท้องที่ตำบลหนองหาร อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ พ.ศ. ๒๔๘๔ จึงเป็นผลให้มีการจัดตั้งสหกรณ์เพิ่มเติมในเวลาต่อมา คือ พ.ศ. ๒๔๘๓ จัดตั้ง ๑ สหกรณ์ สมาชิก ๑๓ ครอบครัว ที่ดินจัดสรร ๑๒๑ ไร่ พ.ศ. ๒๔๘๔ จัดตั้ง ๑ สหกรณ์ สมาชิก ๑๓ ครอบครัว ที่ดินจัดสรร ๘๓๕ ไร่ รวมสหกรณ์นิคมกลีกรรรมที่จัดตั้งแล้วทั้งสิ้น ๒๑ สหกรณ์ ได้ขยายรับสมาชิกและจัดสรรที่ดินให้เป็นลำดับ มีสมาชิก ๕๑๗ ครอบครัว พื้นที่โครงการ ๘,๑๒๗ ไร่ พื้นที่ที่ได้บุกเบิกให้เป็นประโยชน์ ๗,๕๓๖ ไร่ เฉลี่ยจัดสรรให้สมาชิกเข้าครอบครองครอบครัวละ ๑๕ ไร่

ต่อมาสหกรณ์นิคมกลีกรรรมดังกล่าวได้ทำการควบกันเป็นสหกรณ์เดียวและจดทะเบียน เป็นสหกรณ์การเกษตร เมื่อ ๒๔ กันยายน ๒๕๑๖ มีชื่อว่า สหกรณ์นิคมสันทราย ได้แบ่งการบริหารออกเป็นกลุ่มรวม ๑๑ กลุ่ม มีประธานกลุ่ม เลขานุการกลุ่ม ในท้องที่ ๕ ตำบล คือ ตำบลแม่แฝก ตำบลแม่แฝกใหม่ ตำบลหนองหาร ตำบลหนองจ่อม และตำบลป่าไผ่ ปัจจุบันสหกรณ์นิคมแห่งนี้มีสมาชิกทั้งสิ้น ๕๒๑ ครอบครัว

แผนที่สหกรณ์เกษมสันทราย

ลำเหมืองแม่แฝก

ห้วยแจ๊ะ 2.

เจดีย์งาม
ชอยทา
ป่าเม่า 3.

หนองไฮ 4. หนองหาร

ห้วยบง
5. ท่าโป่ง

สำนักงานสหกรณ์นิคมฯ
ชอยสีบ 6.

7. เกษตรสิน

หนองห้าง 8. วิทยาลัยเกษตรกรรมแม่ใจ

หนองบง
ชอยสีบสาม
ศรีบุญเรือง
แม่แก้วน้อย 10.

ศูนย์วิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สถาปัตยกรรมศาสตร์ และอาณาเขต

ดังที่กล่าวมาแล้วสหกรณ์นิคมสันทราย เป็นชุมชนที่ประกอบด้วยกลุ่มย่อยต่าง ๆ ๑๑ กลุ่ม แต่ละกลุ่มมีลักษณะเป็นหนึ่งหมู่บ้านในเขต ๕ ตำบลในอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ อยู่ห่างจากอำเภอเมืองเชียงใหม่ประมาณ ๒๖ กิโลเมตร มีเนื้อที่ทำการ เกษตรทั้งสิ้น ๗,๕๓๖ ไร่ ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ภายใต้โครงการชลประทานแม่แฝก ทางกรมชลประทานได้กั้นฝายน้ำล้นที่ตำบลแม่แฝก และท่อน้ำในลำน้ำปิงให้ไหลเข้ามาตามคลองส่งน้ำสำหรับหล่อเลี้ยง พื้นที่ทั้งหมดประมาณ ๗๐,๐๐๐ ไร่ รวมทั้งพื้นที่ส่วนใหญ่ของสหกรณ์นิคมสันทราย ยกเว้นพื้นที่ทางเหนือสุดเขตสหกรณ์นิคม ซึ่งเป็นที่ตั้งของสหกรณ์นิคมสันทรายกลุ่มที่ ๑ หรือที่เรียกกันว่ากลุ่มหัวงาน เป็นที่ค่อนข้างมาก ติดกับตัวฝายน้ำล้นแม่แฝกเอง แต่เนื่องจากคลองส่งน้ำส่งไปไม่ถึง ฉะนั้นสิทธิสมาชิกของสหกรณ์ส่วนใหญ่ ยกเว้นกลุ่ม ๑ จึงมีน้ำใช้ในการเพาะปลูกค่อนข้างอุดมสมบูรณ์

แต่เดิมพื้นที่เขตสหกรณ์นิคมแห่งนี้มีสภาพเป็นป่าตองคิงและป่าเบญจพรรณ ดังที่กล่าวมาแล้ว แต่เมื่อได้จัดให้สมาชิกสหกรณ์นิคม เข้าครอบครองทำประโยชน์แล้ว ป่าดังกล่าวก็กลายเป็นไร่นาไปเกือบหมด จะเหลืออยู่บ้างก็เป็นพื้นที่สหกรณ์สงวนไว้เป็นแหล่งต้นน้ำลำธาร เท่านั้น

ในปัจจุบันสหกรณ์มีถนนหลวงสายสันทราย - พร้าวจัดมาน ทำให้การคมนาคมติดต่อระหว่างสหกรณ์นิคม และอำเภอเมืองเชียงใหม่ สะดวกมากขึ้นใช้เวลาเดินทางเพียง ๓๐ นาที ก็สามารถเดินทางถึงอำเภอเมืองได้ด้วยรถยนต์เช่า มีทั้งชนิดสองแถว และรถเมล์ประจำทาง ซึ่งแล่นรับจ้างตลอดวัน ถนนดังกล่าวนี้ตัดผ่านเขตสหกรณ์นิคมตั้งแต่ตำบลแม่แฝกคั่นย่อย ถึงหัวงานชลประทานแม่แฝกเป็นระยะทางยาวประมาณ ๓๐ กิโลเมตร ซึ่งทำให้สหกรณ์ฯ แยกออกเป็นกลุ่มย่อย ๆ ตามสภาพพื้นที่ ๒ ข้างทางดังกล่าวรวม ๑๑ กลุ่ม แต่ละกลุ่มก็มีถนนที่สหกรณ์ได้ตัดเป็นซอยเข้าไปในบริเวณหมู่บ้านของกลุ่มเหล่านี้โดยทั่วถึง ถนนซอยนี้มีสภาพเป็นถนนดินลูกรังอัดแน่นใช้ได้ทุกฤดู จึงกล่าวได้ว่าเรื่องนางคมนาคมติดต่อระหว่างกันภายในชุมชนสหกรณ์

แห่งนี้มีความสะดวกและมีเส้นทางคมนาคมเพียงพอทั่วถึงทั้งชุมชน ทั้งการติดต่อภายใน และภายนอกชุมชน ส่วนทางคมนาคมขนส่งสินค้านั้นก็มีการของพ่อค้าในเมืองมารับซื้อ ถึงไร่นาของสมาชิก และก็มีสมาชิกบางส่วนที่นำเอาผลิตภัณฑ์ของตนไปขายส่งถึงตลาด ในเมือง เชียงใหม่ เอง โดยอาศัยรถรับจ้างที่มีอยู่ทั่วไป

ลักษณะการตั้งบ้านเรือน

จากการสังเกตการณ์ปรากฏว่าชุมชนสหกรณ์แต่ละกลุ่มที่ทำการศึกษา นั้น ทุกกลุ่มมีลักษณะการตั้งบ้านเรือนเป็นลักษณะเดียวกันคือขนานไปกับถนนที่ตัดผ่านหมู่บ้าน มีเพียงจำนวนน้อยมากที่ปลูกลึกเข้าไปจากถนน โดยเฉพาะกลุ่มสหกรณ์กลุ่มที่ ๓ และกลุ่มที่ ๕ ตั้งบ้านเรือนอยู่ริมถนนสายใหญ่คือถนนสันทราย - พร้าว เลยทีเดียว และก็มีอีกบางส่วนที่อยู่ลึกเข้าไปสองข้างถนนซอยของหมู่บ้าน ลักษณะบ้านที่ปลูกส่วนใหญ่ กว่า ๘๐% ปลูกอย่างถาวร เป็นบ้านไม้ตึกสูง มีลักษณะเป็นบ้านแบบโบราณของภาคเหนือ หลังคามุงกระเบื้องหรือสังกะสีเป็นส่วนใหญ่ ไม้ตึกบ้านจะเป็นที่เก็บเครื่องมือต่าง ๆ ที่ใช้ในการทำนาทำไร่ บริเวณรอบบ้านใช้เป็นที่ปลูกผลไม้ยืนต้น เช่น ลำไย ลิ้นจี่ ปลูกสวนดอกไม้ ห่างจากตัวบ้านเล็กน้อยจะมีเล้าหมู หรือเปิด ไก่ เป็นส่วนใหญ่

เป็นที่น่าสังเกตว่าทุกบ้านในกลุ่มสหกรณ์นิคมกลุ่มต่าง ๆ จะมีขุมข้าวที่สร้างในลักษณะแตกต่างจากขุมข้าวของชาวนาในภาคอื่น ๆ กล่าวคือจะสร้างควยเสาชานาคใหญ่ ๔ เส้า ไม้ตึกสูง ข้างบนปูพื้นไม้กระดานฉาบแข็งแรง มีหลังคาปิดผนึก ๔ ด้าน มีประตูทางเข้า มีลักษณะเหมือนบ้านไม้ตึกสูงมั่นคงแข็งแรงมาก ใช้เป็นที่เก็บข้าวส่วนหนึ่ง ซึ่งสมาชิกทุกบ้านจะใช้สำหรับบริโภคตลอดปี

ลักษณะของบ้านเรือนในกลุ่มสหกรณ์ต่าง ๆ มีบ้านขนาดใหญ่กว่า ๓๐% บ้านขนาดกลางประมาณ ๔๐% และบ้านขนาดเล็กขนาดห้องนอนเดี่ยวประมาณไม่ถึง ๒๐% แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าบ้านเรือนของสมาชิกส่วนใหญ่ของทุกกลุ่มสหกรณ์มักจะไม่มีการใช้ส้วมที่ถูกต้องลักษณะเสียกว่า ๒๐%

ภายในสหกรณ์นิคมสันทราย ซึ่งประกอบด้วยกลุ่มสหกรณ์ ๑๑ กลุ่มดังกล่าวนี้มีตลาดสดอยู่ ๒ แห่ง คือตลาดสดที่แม่ใจ และที่ใกล้วัดเจ็ดยักษ์แม่ครัว เป็นตลาดที่อยู่ใกล้สุด และเกือบเหนือสุดตามลำดับของอาณาเขตสหกรณ์นิคม มีอาหารสดพืชไร่นานาชนิดเป็น ๆ เนื้อสัตว์ เครื่องนุ่งห่ม ของใช้เบ็ดเตล็ดขายในท้องถิ่นเข้ามาพอสมควร ส่วนในชุมชนของกลุ่มสหกรณ์แต่ละกลุ่มก็จะมีร้านค้าอยู่แห่งละไม่ต่ำกว่า ๒ - ๓ ร้าน ซึ่งเป็นร้านขายอาหารสดและของชำเป็นส่วนใหญ่

สภาพทางสังคมและ เศรษฐกิจ

ลักษณะสภาพทางสังคมและ เศรษฐกิจของชุมชนกลุ่มต่าง ๆ ในสหกรณ์นิคมสันทรายนี้มีลักษณะที่คล้ายคลึงกับทุกกลุ่ม ยกเว้นกลุ่มที่ ๗ มีชื่อเรียกว่ากลุ่ม เกษกรสิน ซึ่งมีลักษณะแตกต่างจากกลุ่มอื่น ๆ ทั้งนี้เพราะสมาชิกของสหกรณ์กลุ่มนี้มีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างจากสมาชิกอื่น ๆ ตั้งแต่แรกเริ่มเข้ามาเป็นสมาชิกของสหกรณ์ด้วยลักษณะของการศึกษา ซึ่งสมาชิกกลุ่มนี้ส่วนใหญ่กว่า ๘๐% เป็นผู้ที่จบการศึกษาจากวิทยาลัยกสิกรรมแม่ใจ และยังมีอาชีพอื่นก็เข้าสมัคร เป็นสมาชิกตั้งแต่วันแรก ๆ ในปี ๒๕๕๓ และสมาชิกกลุ่มนี้ก็ได้รับสิทธิพิเศษมากกว่าสมาชิกกลุ่มอื่น ๆ เพราะได้รับจัดสรรที่ดินให้เข้าทำกินถึงคนละ ๓๐ ไร่ โดยเฉลี่ย ด้วยลักษณะดังกล่าวมาจึงทำให้สภาพสังคมและเศรษฐกิจกลุ่ม ๗ แตกต่างจากสหกรณ์กลุ่มอื่น ๆ อย่างเทียบกันไม่ได้ เพราะในปัจจุบันสมาชิกส่วนใหญ่ของกลุ่มนี้มีฐานะความเป็นอยู่มั่นคงและมีอาชีพรับราชการ เป็นอาจารย์บ้าง รับราชการอยู่ในกระทรวงต่าง ๆ บ้าง ค่าเงินธุรกิจอยู่ในกรุงเทพฯ บ้าง ด้วยความแตกต่างจากกลุ่มอื่น ๆ นี้เอง ผู้ศึกษาจึงเกรงว่าถ้านำมาศึกษารวมกัน จะทำให้การวิเคราะห์เกิดความคลาดเคลื่อนไปจากความจริง จึงจะไม่นำมาศึกษา หรือวิเคราะห์รวมด้วย

ลักษณะทางสังคมและเศรษฐกิจของกลุ่มต่าง ๆ แยกอธิบายเป็นหัวข้อใหญ่ ๆ ดังนี้

๑. การศึกษา

ในด้านการศึกษาของสมาชิกและลูกหลานสมาชิกในชุมชนสหกรณ์นิคมนี้ จากการศึกษาลักษณะจากตัวอย่างสมาชิกที่ผู้ศึกษาเลือกศึกษานี้ปรากฏว่า โดยสรุปไปว่าการศึกษามหาวิทยาลัยส่วนใหญ่ที่มีอายุสูงตั้งแต่ ๔๖ ปีขึ้นไป ๕๕% มีการศึกษาในระดับประถมศึกษาตอนต้น - ตอนปลาย (ป. ๑ - ป.๓) และ ๔๕% ของสมาชิกในช่วงอายุนี้ที่ไม่รู้หนังสือเลย ส่วนสมาชิกที่มีอายุตั้งแต่ ๒๐ - ๔๕ ปี มีระดับการศึกษาที่สูงขึ้น ๘๔% มีระดับการศึกษาในระดับประถมศึกษาตอนต้น - ตอนปลาย (ป. ๑ - ป.๓) และอัตราการไม่รู้หนังสือลดลงเหลือเพียง ๑๐% ในช่วงอายุนี้ ส่วนการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นไปนั้น เป็นที่น่าสังเกตว่าสมาชิกในทุกช่วงอายุมีระดับการศึกษาที่ยังต่ำอยู่ สมาชิกในช่วงอายุ ๒๐ - ๔๕ ปี มีเพียง ๓% ที่มีระดับการศึกษาถึงขั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.ศ. ๑ - ม.ศ. ๓) และ ๓% ที่ได้รับการศึกษาถึงระดับวิทยาลัยหรือมหาวิทยาลัย ส่วนสมาชิกในช่วงอายุ ๔๖ ปีขึ้นไป มีระดับการศึกษาในชั้น ม.ศ. ๑ - ๓ เพียง ๐.๖๘% และมีระดับการศึกษาในชั้นวิทยาลัยหรือมหาวิทยาลัยเพียง ๐.๖๘% เช่นกัน .

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ ๑

อายุของสมาชิก	การศึกษา					รวม
	ไม่ได้เรียน	ป.๑ - ป.๓	มศ.๑ - มศ.๓	มศ. ๔ - ๕	วิทยาลัยหรือมหาวิทยาลัย	
๒๐ - ๔๕ ปี	๑๐,๓๐(๖)	๘๔,๑๐(๔๘)	๓,๕๐(๒)	-	๓,๕๐(๒)	๑๐๐(๕๘)
๔๖ - ๗๖ ปี	๔๕,๒๐(๖๔)	๕๔,๐๘(๗๕)	๐,๖๘(๑)	-	๐,๖๘(๑)	๑๐๐(๑๔๖)
รวม	๓๕,๓๑(๗๐)	๖๒,๒๕(๑๒๓)	๑,๕๗(๓)	-	๑,๕๖(๔)	๑๐๐(๒๐๔)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

นอกจากการศึกษาระดับมัธยมศึกษาที่ได้อ่านมาแล้ว ระดับการศึกษาของลูกหลานสมาชิกสหกรณ์ก็ยังเป็นสิ่งที่น่าสนใจ ควรศึกษาเพื่อทราบถึงลักษณะทั่วไปด้วย จากการสำรวจพบว่าลูกหลานของสมาชิกที่มีระดับรายได้ต่าง ๆ กัน มีอัตราเฉลี่ยของระดับการศึกษาที่ต่างกัน คือสมาชิกที่มีระดับรายได้สูง ลูกหลานของสมาชิกเหล่านี้จะมีระดับการศึกษาโดยเฉลี่ยสูงกว่าสมาชิกที่มีระดับรายได้ต่ำกว่า

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ ๒

รายได้ของสมาชิก ทั้งครัวเรือน/ปี	การศึกษาของบุตร (คนที่ได้รับการศึกษาสูงสุด)					รวม
	ป. ๑ - ๓	มศ. ๑ - ๓	มศ. ๔ - ๕	วิทยาลัยหรือ มหาวิทยาลัย	ไม่ได้เรียน	
๑๐,๐๐๐ - ๕๐,๐๐๐ บาท	๖๘.๐๐ (๑๑๘)	๑๓.๓๑(๓๑)	๖.๒๘(๑๑)	๕.๓๑(๑๐)	๒.๒๘(๔)	๑๐๐(๑๓๕)
๕๐,๐๐๑ - ๘๐,๐๐๐ บาท	๕๓.๘๔(๑๔)	๑๕.๓๘(๔)	๓.๘๔(๑)	๒๖.๘๒(๓)	-	๑๐๐(๒๖)
รวม	๖๖.๑๖(๑๓๓)	๑๖.๘๒(๓๕)	๕.๘๓(๑๒)	๘.๔๕(๓)	๑.๘๘(๔)	๑๐๐(๒๐๑)

ศูนย์วิจัยและพัฒนา
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จากการวิจัยตามสมาชิกถึงการ ศึกษาของบุตรที่ได้รับการศึกษาชั้นสูงสุด หรือกำลังศึกษาอยู่ในชั้นสูงสุด ในครอบครัวของสมาชิกแต่ละครอบครัว พบว่าบุตรของสมาชิกที่มีระดับรายได้ ๑๐,๐๐๐ - ๔๐,๐๐๐ บาท มีเพียง ๕.๗๑% ที่ได้รับการศึกษาหรือกำลังศึกษาในชั้นวิทยาลัยหรือมหาวิทยาลัย ส่วนบุตรของสมาชิกที่มีระดับรายได้ ๔๐,๐๐๑ - ๘๐,๐๐๐ บาท ๒๖.๘๒% มีการศึกษา หรือกำลังศึกษาในชั้นวิทยาลัยหรือมหาวิทยาลัย ส่วนอัตราของความไม่รู้หนังสือมีน้อยมาก คือบุตรของผู้มีรายได้ ๑๐,๐๐๐ - ๔๐,๐๐๐ บาท มีเพียง ๒.๒๘% ที่ไม่รู้หนังสือ ส่วนบุตรของผู้มีรายได้ ๔๐,๐๐๑ - ๘๐,๐๐๐ บาท ไม่มีบุตรที่ไม่รู้หนังสือเลย

เป็นที่น่าสังเกตว่าระดับการศึกษาของบุตรหลานของสมาชิกเมื่อเปรียบเทียบกับการศึกษาของสมาชิกซึ่งเป็นคนรุ่นพ่อแม่แล้วจะพบว่าบุตรหลานของสมาชิกมีระดับการศึกษาที่สูงขึ้น โดยเฉพาะบุตรหลานของสมาชิกที่มีรายได้สูง มีระดับการศึกษาในชั้นวิทยาลัยหรือมหาวิทยาลัยสูงชันมากเมื่อเปรียบกับอัตราการรับการศึกษาในระดับนี้ของคนรุ่นพ่อแม่ ซึ่งส่วนใหญ่การรับการศึกษาของลูกหลานสมาชิกนั้นจะรับการศึกษาชั้นต้นในระดับประถมศึกษาจากโรงเรียนในชุมชนสหกรณ์เอง ซึ่งแต่ละกลุ่มจะมีโรงเรียนระดับประถมศึกษาอยู่ทุกกลุ่ม ซึ่งเป็นโรงเรียนประจำตำบลบาง โรงเรียนวัดบ้าง และมีส่วนน้อยที่เป็นโรงเรียนราษฎร์ แต่เป็นที่น่าสังเกตว่ามีโรงเรียนสหทรายวิทยาคม ซึ่งเป็นโรงเรียนรัฐบาลเพียงโรงเรียนเดียวเท่านั้นในชุมชนสหกรณ์นี้ที่ให้การศึกษารดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ฉะนั้นการศึกษาในระดับมัธยมและอุดมศึกษาของบุตรหลานสมาชิกจึงมีเป็นจำนวนมากที่ต้องเข้าไปศึกษาที่โรงเรียนในอำเภอข้างเคียง และที่อำเภอเมืองเชียงใหม่ โดยเฉพาะบุตรหลานของสมาชิกที่มีรายได้คือส่วนใหญ่จะรับการศึกษาจากโรงเรียนในเมือง เช่น โรงเรียนการเวตวิทยาลัย ปรีณร้อแยล วิทยาลัยแพทยศาสตร์ และในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่เอง การที่ในชุมชนสหกรณ์แห่งนี้มีแต่สถาบันที่ให้การศึกษาระดับต้นเป็นส่วนใหญ่จึงเป็นเหตุผลที่ว่าทำไมสมาชิกหรือบุตรหลานจึงมีการศึกษาเพียงในระดับประถมศึกษา และทำไมบุตรหลานสมาชิกที่มีฐานะดีจึงได้รับการศึกษาถึงระดับวิทยาลัยหรือมหาวิทยาลัยมากกว่าลูกหลานสมาชิกที่มีฐานะต่ำกว่า

กลุ่มครอบครัวหรือเครือญาติ

ลักษณะครอบครัวในชุมชนสหกรณ์นิคมสันทราย โดยเฉลี่ยทั่วไปแล้วยังมีลักษณะครอบครัวแบบขยาย (extended family) ที่มีสมาชิกมากกว่า ๒ ชั่วรุ่น (generation) อยู่ร่วมกัน เช่นจะมีพ่อแม่ ลูก และหลานอยู่ร่วมกัน ซึ่งโดยทั่วไปแล้วเมื่อลูกแต่งงาน ถ้าบ้านไหนมีลูกหลายคน ลูกก็จะแยกครัวออกไปอยู่ในบริเวณใกล้เคียงบ้าง หรือไปอยู่ในบ้านของฝ่ายสามีหรือภรรยาบ้าง จะมีลูกที่เป็นหัวแรงของบ้าน ซึ่งจะอาศัยอยู่กับพ่อแม่ เมื่อลูกคนนั้นแต่งงานก็จะมีหลานอยู่ร่วมกันเพิ่มขึ้น จากการสัมภาษณ์พบว่าจะมีครอบครัวในลักษณะที่มีคน ๓ ชั่วรุ่น ซึ่งเฉลี่ยอยู่กัน ๔ - ๖ คน จำนวน ๕๓.๘๓% และมีสมาชิกครัวเรือนที่มีลักษณะเดียวกันนี้แต่มีคนอยู่กัน ๗ - ๑๐ คนขึ้นไป จำนวน ๒๗.๕๔% และมีเพียง ๑๘.๖๒% เท่านั้นที่มีลักษณะของครอบครัวแบบ

ที่ประกอบด้วยสมาชิกในครัวเรือนเพียง ๒ ชั่วรุ่น คือ พ่อแม่ และลูก จึงนับว่าลักษณะครอบครัวของสมาชิกในชุมชนนี้จึงมีลักษณะเป็นครอบครัวขยายเสียส่วนใหญ่

ลักษณะครอบครัวในชุมชนสหกรณ์นิคมสันทรายนี้ โดยทั่วไปในแต่ละครอบครัวผู้ชายจะมีอำนาจเป็นผู้นำของครอบครัวในการตัดสินใจหาทางต่างๆ เมื่อรายได้และหญิงได้แต่งงานกันแล้วในครอบครัวของสมาชิกในสหกรณ์นี้ พบว่าถ้าผู้ชายเป็นลูกคนโตของบ้านแล้ว ภรรยาจะกองอพยพมาอยู่บ้านของสามี จนกระทั่งมีลูกกันแล้วหลายคนจึงจะแยกบ้านออกมา ส่วนใหญ่ก็ไม่ได้แยกบ้านออกไปไกลจากบ้านพ่อแม่เดิม แต่จะปลูกบ้านเรือนอยู่ในที่ดินของพ่อแม่ในบริเวณที่ใกล้เคียงกับบ้านพ่อแม่ชนิดที่มองเห็นกัน หรือเดินถึงกันพบว่าพ่อแม่ที่เป็นสมาชิกสหกรณ์ฯ มาแต่ดั้งเดิมจะแบ่งที่ดินให้กับลูกเพื่อเป็นที่อยู่และที่ทำกิน เมื่อลูกแยกครอบครัวออกไปแล้ว จึงทำให้ยังมีความใกล้ชิดสนิทสนมอยู่ในครอบครัวไม่เปลี่ยนแปลง คนรุ่นหลานจะมีความใกล้ชิดกับปู่ย่า ตายาย เหมือนเช่นลักษณะของครอบครัวไทยทั่วไป

ตารางที่ ๓

อายุของสมาชิก	ขนาดและลักษณะของครัวเรือน				รวม
	nuclear ๑ - ๓ คน	extended ๔ - ๖ คน	extended ๗ - ๘ คน	extended ๑๐ คนขึ้นไป	
ต่ำกว่า - ๓๐ ปี	๓๕.๐๐(๓)	๒๕.๐๐(๑)	-	-	๑๐๐(๔)
๓๑ - ๔๕ ปี	๑๔.๘๑(๘)	๕๓.๘๐(๓๑)	๒๗.๗๓(๑๕)	-	๑๐๐(๕๔)
๔๖ - ๖๐ ปี	๑๐.๓๘(๘)	๕๘.๕๔(๒๖)	๓๒.๖๖(๒๕)	๒.๕๐(๒)	๑๐๐(๗๑)
๖๑ - ๗๕ ปี	๓๐.๘๐(๑๗)	๔๘.๐๘(๒๗)	๑๔.๕๔(๘)	๕.๕๕(๓)	๑๐๐(๕๕)
๗๖ ปีขึ้นไป	๑๔.๒๘(๒)	๕๓.๑๔(๘)	๒๑.๒๖(๓)	๗.๑๕(๑)	๑๐๐(๑๔)
รวม	๑๘.๖๒(๓๘)	๕๓.๘๓(๑๐๘)	๒๕.๐๐(๔)	๒.๘๔(๖)	๑๐๐(๒๐๔)

เครือข่าย

ในสหกรณ์นิคมสันทรายนี้มีลักษณะความเกี่ยวข้องทางเครือข่ายที่น่าสนใจว่ามีกลุ่มเครือข่ายในตระกูลเดียวกัน ในกลุ่มเดียวกันและต่าง ๆ กลุ่มหลายตระกูล จากการสัมภาษณ์ นายคำแสน คันทรส ประธานคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ฯ ซึ่งมีฐานะเป็นประธานกลุ่มสหกรณ์กลุ่มที่ ๑๑ ค่าย นายคำแสน ได้เล่าให้ผู้ที่ศึกษาฟังว่า เมื่อเริ่มแรกที่รัฐบาลได้จัดตั้งสหกรณ์นิคมสันทรายขึ้นเพื่อจัดสรรที่ดินให้ประชาชนผู้ไม่มีที่ดินประกอบอาชีพได้เช่าครอบครองทำประโยชน์นั้น ได้มีกลุ่มครอบครัวต่าง ๆ ที่อยู่ในอำเภอสันทราย และในอำเภอข้างเคียงได้ส่งลูกหลานซึ่งอยู่ในวัยหนุ่มสาว ให้เข้ามาสมัครเป็นสมาชิก เพื่อก่อสร้างตัวต่อไป ครอบครัวหนึ่งอาจส่งบุตร ๒ - ๓ คน ให้เข้ามาเป็นสมาชิก ดังนั้นจากการสำรวจจึงพบว่า ในแต่ละกลุ่มสมาชิกที่มีสกุลเดียวกัน จึงมีอยู่หลายสกุล สมาชิกเหล่านี้ส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์เป็นพี่น้องและมีอายุไล่เลี่ยกัน เช่นในกลุ่มที่ ๑ มีสมาชิกรวมสกุล วิเทศ ๔ ครอบครัว นามสกุล บุญศรี ๔ ครอบครัว หรือในกลุ่มที่ ๓ มีสมาชิกรวมสกุล สุภารักษ์ ๕ ครอบครัว นามสกุล วิเทศ ๔ ครอบครัว นามสกุลวิภาษา ๕ ครอบครัว ส่วนในกลุ่มอื่น ๆ ก็มีลักษณะเช่นเดียวกันนี้ คือนอกจากจะมีญาติอยู่ในกลุ่มของตนเองแล้ว ก็ยังมีญาติอยู่ในกลุ่มอื่น ๆ ค่าย แต่เป็นที่น่าสังเกตว่ากลุ่มเครือข่ายนี้ไม่มีอิทธิพลในเรื่องการเลือกผู้นำ เพราะสมาชิกทุกคนพิจารณาการเลือกผู้นำของตนด้วยการพิจารณาถึงความสามารถ การศึกษา ความเป็นคนซื่อสัตย์ และฐานะของผู้นำเป็นสำคัญ ส่วนการร่วมมือร่วมใจช่วยเหลือกันภายในสหกรณ์นั้นพบว่าคนในสกุลเดียวกัน มีความพอใจและเต็มใจที่จะช่วยเหลือกันมากกว่า

ศาสนา

ในชุมชนสหกรณ์นิคมสันทราย มีวัดซึ่งชาวบ้านหรือสมาชิกของสหกรณ์นิคม ให้ความสำคัญทางศาสนาร่วมกัน ได้แก่วัดหนองเต่าคำ ซึ่งอยู่ใกล้กับกลุ่มสมาชิกกลุ่ม ๔, ๑๐ และ ๑๑ วัดทิพวนาราม ซึ่งอยู่ใกล้กับกลุ่มที่ ๕, ๖, ๗, และวัดเจ็กแม่ครัว ซึ่งอยู่ใกล้กับกลุ่ม ๑, ๒, ๓, ๘ ซึ่งในจำนวน ๓ วัดนี้มีความแตกต่างกันอยู่ที่วัด

ทิพวนาราม เป็นวัดหลวงมีพระสงฆ์และชีเจ้าวัดอยู่เป็นจำนวนมาก เป็นวัดที่สมาชิก เห็นว่ามีความสำคัญ สมาชิกมักจะส่งบุตรหลานของตนไปบวชเรียนที่วัดนี้ และมักจะ ไปประกอบพิธีสำคัญ ๆ ที่วัดนี้ พระสงฆ์ในวัดนี้ได้รับความเลื่อมใสศรัทธาจากชาวบ้านซึ่งเป็น สมาชิกของสหกรณ์ไปกราบไหว้ขอของขลัง ให้ คำนวณกันเสมอ ๆ ที่วัดนี้ยังมีสำนักที่ ซึ่งมีชีประจำอยู่เกือบ ๒๐ คน ส่วนวัดเจ็ดยักษ์แม่ศรีวัดก็เป็นวัดที่มีความใหญ่โตพอ ๆ กับวัดทิพวนาราม เป็นวัดที่สมาชิกกลุ่มใกล้เคียงเช่นกลุ่ม ๑, ๒, ๓, ๔ เลื่อมใส จะเห็นได้จากการร่วมแรงร่วมใจกันของสมาชิกสละแรงงานและทรัพย์สินร่วมกันสร้าง อาคารต่าง ๆ ในวัดนี้ เช่นศาลาการเปรียญ ซึ่งสมาชิกก็ได้อาศัยใช้ศาลานี้เป็นสถานที่ ประชุมกลุ่มสมาชิกอีกด้วย นอกจากวัดใหญ่ทั้ง ๒ วัดนี้แล้ว วัดหนองเต่าคำเป็นวัด อีกวัดหนึ่งในชุมชนนี้ ซึ่งอยู่ลึกเข้าไปในถนนซอยของกลุ่ม ๑๐ และ ๑๑ เป็นวัด เล็ก ๆ ที่มีพระสงฆ์อยู่ประมาณ ๑๐ กว่าองค์

ในชุมชนสหกรณ์นิคมสันทรายแห่งนี้สมาชิกกว่า ๕๐% นับถือศาสนาพุทธ มีการประกอบพิธีกรรมทางศาสนาตามประเพณีนิยมอย่างเคร่งครัด ชาวบ้านส่วนใหญ่จะ ทำบุญตักบาตรในตอนเช้ากันแทบทุกบ้าน การทำบุญตักบาตรของชาวบ้านในภาคเหนือ มีลักษณะซึ่งพิเศษจากภาคกลางที่ว่า เมื่อพระสงฆ์เดินไปบิณฑบาตรนั้น เมื่อเดินผ่านใกล้ บ้านคน เด็กลูกศิษย์วัดที่ถือของมาถวายก็จะข้อมขึ้น ๒ - ๓ ที เพื่อให้ชาวบ้านใคร ๆ ว่าจะเดินมาใกล้จะถึงแล้วก็จะได้นำอาหารออกมาใส่บาตร ที่เป็นเช่นนี้ผู้ศึกษามีความ เห็นส่วนที่ว่า บ้านกับวัดมีระยะทางใกล้กันและมีพระสงฆ์จำนวนน้อยรูป การที่ชาวบ้าน จะออกมาคอยนั้นต้องเสียเวลามาก การที่ข้อมบอกกล่าวนี้จึงเป็นการส่งข่าวให้รู้ล่วงหน้า ก่อน ทำให้ชาวบ้านไม่ต้องออกมายืนคอยนาน นอกจากการทำบุญตักบาตรเป็นประจำแล้ว ชาวบ้านก็ยังนิยมไปหาพระเพื่อการสนทนาธรรมหรือการขอของขลังอื่น ๆ อีกด้วย นอกจากนั้นทุก ๆ วันพระ ชาวบ้านก็จะนำอาหารไปเลี้ยงพระถึงวัดด้วย

นอกจากการนับถือศาสนาพุทธ และการประกอบพิธีกรรมตามความเชื่อถือ และประเพณีทางศาสนาแล้ว สมาชิกสหกรณ์ก็ยังมี ความเชื่อถือเลื่อมใสพิธีกรรมทางไสยศาสตร์ การทรงเจ้าต่าง ๆ เช่นในบวรเวทสหกรณ์นิคมกลุ่ม ๑๐ และ ๑๑

มีบ้านคนทรงเจ้าอยู่บ้านหนึ่ง คนทรงเป็นหญิง มีชาวบ้านเชื่อถือไปกราบไหว้หน้าของ
 ไปให้เพื่อขอความช่วยเหลือทางไสยศาสตร์ต่าง ๆ เช่นตาของหายก็ไปขอให้เขาทรง
 เจ้าเพื่อบอกว่าใคร เป็นคนขโมยไป จะไก่อของคืนหรือไม่ หรือเรื่องอื่น ๆ เช่นรักษา
 โรคภัยไข้เจ็บ รกน้ำมด ความเชื่อต่อทางไสยศาสตร์นี้เป็นความเชื่อที่มีความเชื่อไปกับ
 ความเชื่อทางศาสนา คือชาวบ้านที่นับถือศาสนาพุทธส่วนใหญ่จะมีความเชื่อในไสยศาสตร์
 ควบคู่กันไป

นอกจากการ นับถือศาสนาพุทธและความเชื่อทางไสยศาสตร์ในชุมชนนี้ ก็มี
 สมาชิกสหกรณ์บางส่วนที่นับถือศาสนาคริสต์ รีมอนสายสันทราย – พราว ไกล ๆ
 กับสหกรณ์กลุ่มที่ ๕ มีโบสถ์ของพวกมิชชันนารีที่มาเผยแพร่ ศาสนาอยู่ ๑ แห่ง แต่
 เท่าที่ไต่ถามมีคนที่เป็นศาสนิกชนของศาสนานี้น้อยมาก

การปกครอง

ในด้านการปกครอง ในชุมชนสหกรณ์นี้มีลักษณะที่แตกต่างจากหมู่บ้านตำบล
 ธรรมดาอื่น ๆ ที่ไม่เพียงแต่มีผู้นำชุมชนโดยตำแหน่งทางราชการที่เป็นกำนันและผู้ใหญ่บ้าน
 แต่ยังมีผู้นำโดยทางการ อันเนื่องมาจากการ จัดตั้งการปกครองของสหกรณ์นี้ แต่ละกลุ่ม
 คุย คือประธานกลุ่ม และเลขาธิการของแต่ละกลุ่ม ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ปกครองดูแล
 สมาชิกของสหกรณ์นี้กลุ่มของตนตามกฎหมายเกณฑ์ที่กำหนดไว้ไว้ระเบียบข้อบังคับของสหกรณ์
 จึงทำให้รู้ว่าการปกครองภายในชุมชนสหกรณ์นี้มีอำนาจการปกครองเป็น ๒ ฝ่าย
 แต่แท้ที่จริงแล้วการปกครองทั้ง ๒ ฝ่ายนี้ จะทำงานประสานร่วมมือซึ่งกันและกัน
 เพราะส่วนใหญ่แล้วกำนันหรือผู้ใหญ่บ้านก็จะ เป็นสมาชิกของสหกรณ์กลุ่มต่าง ๆ อยู่ด้วย
 โดยเฉพาะในงานด้านการพัฒนาชุมชนที่เป็นเรื่องการพัฒนาท้องถิ่น เช่น ถนน ในครั้ง
 ที่มีการผันเงินไปสู่สภาตำบลนั้น กำนันผู้ใหญ่บ้านและประธานกลุ่มสหกรณ์ก็ได้ทำงานปร
 สานกัน และอาศัยความร่วมมือจากสมาชิกของสหกรณ์ในด้านการแรงงานเป็นส่วนใหญ่ ทำ
 ให้การพัฒนาครั้งนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี

นอกจากผู้นำโดยทางการที่กล่าวมาแล้วก็ยังมีคือผู้นำใหญ่บ้าน อีกคือผู้นำ
ผู้นำใหญ่บ้าน อีกคือผู้นำของสหกรณ์ที่เป็นผู้นำอย่างไม่เป็นทางการของชุมชนที่เป็นผู้สนับสนุน
การปกครองของผู้นำที่เป็นทางการอยู่ในปัจจุบัน เพราะชาวบ้านให้ความ
เคารพนับถือและฟังคำแนะนำของท่านเหล่านี้ และในแต่ละชุมชนก็จะมีกรรมการ วัตถุประสงค์
กรรมการ โรงเรียน ที่ช่วยสนับสนุนการปกครองของชุมชนอีกส่วนหนึ่งด้วย

จากการสัมภาษณ์ปรากฏว่าสมาชิกสหกรณ์จะเลือกผู้นำจากคุณสมบัติต่าง ๆ กัน
คือ ส่วนใหญ่จะเลือกคนที่มีความซื่อสัตย์เป็นอันดับแรก นอกจากนั้นก็พิจารณาถึง
คุณลักษณะอื่นเช่น การศึกษา ประสบการณ์ ฐานะทางเศรษฐกิจ เป็นลำดับต่อไป

เศรษฐกิจ

✓ โดยทั่วไปสมาชิกสหกรณ์นิคมสันทรายมีอาชีพทางเกษตรกรรมแบบไร่นาผสม
เป็นอาชีพหลัก คือ มีการทำนา และไร่ ส่วนใหญ่ปลูกข้าว ยาสูบ มันฝรั่ง หอม
กระเทียม ถั่วลิสง ถั่วเหลือง ถั่วและสวนผลไม้ต่าง ๆ ซึ่งมีการทำนาปีละ ๒ ครั้ง
และระยะเวลาที่ว่างจากการทำนาก็ปลูกพืชผักต่าง ๆ ส่วนใหญ่แล้วฤดูแล้งสมาชิกจะปลูก
ข้าว โดยแบ่งที่ไว้ส่วนหนึ่งในขณะที่เดียวกันสำหรับปลูกพืชไร่ และผักสวนครัวต่าง ๆ หรือ
ส่วนหนึ่งปลูกข้าวอีกส่วนหนึ่งปลูกยาสูบ แต่ก็มีไม่น้อยที่ใจที่กินในฤดูแล้งส่วนใหญ่ปลูกยาสูบ
และอีกส่วนหนึ่งปลูกพืชไร่ มีสมาชิกอยู่จำนวนไม่ถึง ๒๐% ที่ปลูกสวนผลไม้เป็นอาชีพหลัก

เครื่องมือเครื่องใช้ในการทำไร่นาปัจจุบันของสมาชิกใช้เครื่องทุ่นแรงกัน
กว่า ๙๐% ในการทำไร่นา โดยเฉพาะการทำไร่ยาสูบ สมาชิกแทบทุกคนต้องเช่า
แทรกเตอร์มาทำไร่ยาสูบ เพราะลักษณะของแปลงยาสูบไม่สามารถจะไถได้ควยควาย
ส่วนการทำนาสมาชิกส่วนใหญ่ยังนิยมใช้ควาย ไม่นิยมใช้เครื่องทุ่นแรงในการทำนา

การทำอาชีพทางเกษตรกรรมแบบไร่นาผสมของสมาชิกสหกรณ์ในช่วงระยะเวลา
ปีหนึ่ง ๆ ของสมาชิก แทบจะไม่มีเวลาว่างเลยทั้งปี จะเห็นได้จากสรุปตารางเวลา
การทำงานนี้

เดือนมิถุนายน - สิงหาคม เริ่มฤดูการปลูกข้าว "นาปี" สมาชิกจะแบ่งที่ดินกว่า ๕๐% ของจำนวนที่ดินเมื่อปลูกข้าวนาปี ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นการปลูกข้าวเหนียว

เดือนกันยายน - ตุลาคม ปลูกยาสูบ "ยาปี" เป็นการปลูกคู่ไปกับการทำนาปี ไร่ระยะเวลาหลังการหว่านข้าวนาปีเสร็จแล้ว

เดือนพฤศจิกายน - ธันวาคม เป็นระยะเวลาเริ่มการเก็บเกี่ยวข้าวนาปี

เดือนธันวาคม - มกราคม เป็นระยะเวลาหลังฤดูการทำนาปีแล้ว ในช่วงเวลานี้สมาชิกจะเริ่มเตรียมที่นาสำหรับปลูกข้าวเป็นครั้งที่ ๒ เรียกว่า "นาแล้ง" แต่คราวนี้จะใช้ที่ดินน้อยกว่าคราวแรกที่ปลูกนาปี เพราะจะแบ่งที่ดินส่วนใหญ่ไว้สำหรับปลูกพืชไร่ เช่น หอม กระเทียม มันฝรั่ง ถั่ว และผักต่าง ๆ

เดือนกุมภาพันธ์ - เมษายน เป็นระยะเวลาที่จะปลูก "ยาแล้ง" หรือการปลูกยาสูบข้างบนที่ที่เคยทำนานั้นเอง

เดือนพฤษภาคม เป็นช่วงระยะเวลาที่หมดฤดูการทำไร่นา ช่วงเวลาที่เหลือนี้สมาชิกจะใช้ในการซ่อมแซมเหมืองฝายที่ส่งน้ำเข้าไร่นา และซ่อมเครื่องมือเครื่องใช้ในการทำไร่นา หมุนเวียนเป็นวงจรทางเศรษฐกิจเช่นนี้ไปตลอดปี

เป็นที่น่าสังเกตว่าการประกอบอาชีพเกษตรกรรมของสมาชิกสหกรณ์ยาสูบเป็นพืชที่มีความสำคัญที่หารายได้ให้กับสมาชิกได้สูงพอ ๆ กับการปลูกข้าว จากการสำรวจผลผลิตและรายได้ของสมาชิกสหกรณ์นิคมสันทราย ปี ๒๕๑๖ โดยกรมส่งเสริมสหกรณ์พบว่าปลูกยาสูบเป็นยาปีถึง ๑,๕๘๖ ไร่ ไร่รายได้จากการขายยาสูบ ๔,๖๗๐,๔๐๐ บาท และปลูกข้าว ๕,๘๕๓ ไร่ ไร่รายได้ ๔,๑๑๕,๗๕๐ บาท ซึ่งถ้าเทียบรายได้คือไร่แล้วจะเห็นว่ายาสูบมีรายได้เฉลี่ยต่อไร่สูงกว่าข้าว

แต่เดิมสมาชิกสหกรณ์นิคมสันทรายต้องรับกล้ายาสูบจากโรงงานมยาสูบมาปลูกแล้วนำผลผลิตคือใบยาสูบที่เก็บได้ไปขายให้กับโรงงานที่ตนไปเอาต้นกล้ามาก่อน โดยหักเงินเป็นค่ากล้าไป และได้รับเงินส่วนเหลือมาเป็นค่าใบยาสูบที่เก็บไปขาย

โดยโรงพยาบาลจะเป็นผู้กำหนดราคาให้ตามที่เห็นสมควรแต่ฝ่ายเดียว เกษตรกรผู้ปลูก
ไม่มีอำนาจในการกำหนดราคาได้เลย แต่ในปัจจุบันเมื่อยาสูบเป็นพืชที่หารายได้สูงให้
กับสมาชิก ทั้งเป็นพืชที่เหมาะสมกับสภาพดินและอากาศในบริเวณพื้นที่นี้ ทำให้สมาชิก
สหกรณ์และคณะกรรมการดำเนินงานของสหกรณ์มีความเห็นพ้องกันว่า สหกรณ์ควรมี
โรงพยาบาลเป็นของสหกรณ์เอง เพื่อรับซื้อยาสูบจากสมาชิกในราคาที่สูงขึ้นและสงวน
ผลกำไร ซึ่งจะไต่จากการรับยาสูบส่งขายให้ตกอยู่กับสมาชิก แทนที่จะให้ผลกำไรตก
อยู่กับโรงพยาบาลดังที่แล้มาแล้ว ซึ่งความคิดริเริ่มนี้จะเป็นการดำเนินงานขั้นตอนต่อไปของสมาชิก
สหกรณ์นิคมสันทรายเหล่านี้

✓ อนึ่งนอกจากอาชีพหลัก ซึ่งเป็นอาชีพเกษตรกรรมแล้ว สมาชิกสหกรณ์นิคม
แห่งนี้ก็ยังมีอาชีพรองอื่น ๆ เช่น สมาชิกทุกกลุ่มส่วนใหญ่จะเลี้ยงสัตว์ ประเภท หมู
เป็ด ไก่ เป็นอาชีพรองควบคู่ไปกับการทำไร่นา และในขณะที่กำลังศึกษานี้ก็ยังมีสมาชิก
หลายรายที่กำลังค้นคว้าในการขุดบ่อเลี้ยงปลา ทั้งนี้เพราะทางคณะกรรมการฯ ของ
สหกรณ์ได้เชิญเจ้าหน้าที่ประมงจังหวัดมาเผยแพร่ความรู้และชักชวนสมาชิกให้ขุดบ่อเลี้ยง
ปลา ซึ่งคาดว่าจะเป็นที่นิยมแพร่หลายต่อไป เพราะพื้นที่ส่วนใหญ่ของสหกรณ์แห่งนี้
ดั้งทีกล่ามาแล้ว เป็นที่ลุ่มอุดมสมบูรณ์ด้วยน้ำทุกกลุ่ม ยกเว้นกลุ่ม ๑ เท่านั้นที่ขาด
แคลนน้ำเพราะอยู่ในที่ดอน

นอกจากอาชีพเลี้ยงสัตว์แล้วสมาชิกจำนวนไม่น้อยของสหกรณ์นิคมกลุ่มต่าง ๆ
มีอาชีพรับจ้างเป็นแรงงานในไร่นา ในโรงพยาบาล ในโรงงานผลิตอาหารสำเร็จรูป
ซึ่งตั้งอยู่ในเขตสหกรณ์และตั้งอยู่ในบริเวณอำเภอข้างเคียง เช่นที่อำเภอแม่แตง
เป็นต้น

เมื่อพิจารณาถึงสภาพทั่วไปทางเศรษฐกิจอาชีพของ เกษตรกร กลุ่มสมาชิกของ
สหกรณ์นิคมสันทรายแล้ว จะเห็นว่าเศรษฐกิจส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับ การเกษตรกรรม ซึ่ง
ต้องพึ่งพาการบริการจากสหกรณ์นิคมสันทรายเป็นส่วนใหญ่ เช่น จากการแนะนำ
ความรู้ด้านการเพาะปลูกพืชผลใหม่ ๆ ปลูกพืชที่ตลาดต้องการ การซื้อปุ๋ย และเครื่อง
มือเครื่องใช้ เช่น ยาฆ่าแมลง เครื่องบงยา และอื่น ๆ ซึ่งจากการสัมภาษณ์สมาชิก

ถึงปัญหาในการ ประกอบอาชีพ ส่วนใหญ่สมาชิกจะตอบว่าไม่มีปัญหาอะไรที่เนื่องมาจาก ความไม่รู้ หรือความไม่ชำนาญในการ เพาะปลูก แต่ส่วนใหญ่จะเป็นปัญหาที่เนื่องมาจากธรรมชาติ ซึ่งเป็นเรื่องสุจริตที่แก้ไขได้ เช่นน้ำท่วม ปลูกเห็บตก เป็นต้น ที่ทำให้การ เพาะปลูกเสียหาย หรือไม่ไค้ผลเท่าที่ควร ส่วนปัญหาในเรื่องการขาด เงินทุนในการ ประกอบอาชีพของสมาชิกนั้นนับว่ามีน้อยมาก เนื่องจากสมาชิกทุกคนมี สิทธิที่จะกู้ยืมเงินจากสหกรณ์เพื่อใช้ในการ เพาะปลูกได้ถึง ๓ ระยะ คือ ระยะสั้น สำหรับใช้ลงทุนในการ เพาะปลูกในช่วงฤดูการผลิตแต่ละปี กำหนดการกู้ยืมภายใน ๑ ปี นับตั้งแต่ต้นฤดูเพาะปลูก ถึงสิ้นฤดูเพาะปลูก ส่วนระยะปานกลางและระยะยาว เป็น การกู้ยืมเงินเพื่อใช้ลงทุนขนาดใหญ่ขึ้น เช่น การปรับปรุงที่ดิน การซื้อที่ดินเพื่อ ขยายการผลิต หรือการสร้างเตาอบ ยุงฉาง ซึ่งจะใหญ่เป็นระยะเวลายาวนาน ซึ่งทำให้สมาชิกไม่ประสบกับปัญหาการขาดเงินทุนเหมือนเกษตรกรอื่น ๆ

การถือครองที่ดิน

การถือครองที่ดินของสมาชิกสหกรณ์นิคม โดยทั่วไปแทบจะไม่มีใครแตกต่างกันเลย ยกเว้นสหกรณ์นิคมกลุ่ม ๓ ซึ่งมีลักษณะพิเศษดังที่กล่าวมาแล้ว สมาชิก ทั่วไปส่วนใหญ่จะมีกรรมสิทธิ์ในที่ดินซึ่งสหกรณ์จัดสรรให้โดยเฉลี่ยคนละ ๑๕ ไร่ ซึ่งในปัจจุบันในครอบครัวของสมาชิกรุ่นแรกประมาณ ๓๔ คน หรือประมาณ ๓% ของสมาชิกทั้งหมดมีที่ดินคนน้อยลง ทั้งนี้เพราะสมาชิกรุ่นแรกที่เป็นรุ่นพ่อแม่ได้แบ่งที่ดิน ซึ่งเป็นกรรมสิทธิ์ของคนที่ให้เป็นมรดกแก่ลูก ๆ ซึ่งบางคนมีลูกหลายคน ก็แบ่งเฉลี่ย ให้จึงมีสมาชิกอยู่ประมาณ ๑๕% ที่ถือครองที่ดินน้อยกว่า ๑๕ ไร่ คือตั้งแต่ ๒ - ๓ ไร่ขึ้นไป ซึ่งเป็นปัญหาในเรื่องการ เพาะปลูกของสมาชิกเหล่านี้เหมือนกัน เพราะที่ดินในการ เพาะปลูกน้อยเกินไปไม่คุ้มกับการลงทุน แต่สมาชิกเหล่านี้ก็สามารถ แก้ปัญหานี้ด้วยการที่พี่น้องหลายคนจะรวมกันปลูกพืชผลลงในพื้นที่ที่ซึ่งนำมารวมกัน เพื่อ ลดต้นทุนการผลิตแล้วนำผลผลิตที่ไ้มาแบ่งกัน

จากการสัมภาษณ์สมาชิกพบว่า มีสมาชิกประมาณ ๕% ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดที่สามารถขยายการผลิตออกไป ซึ่งที่ไร่นั้นซึ่งเป็นที่ดินนอกเขตสหกรณ์ (เขตข้างเคียงติดกับสหกรณ์) ทำให้มีการถือครองที่ดินเพิ่มขึ้น แต่เป็นจำนวนไม่มากนัก ทั้งนี้เพราะที่ดินในบริเวณข้างเคียงมีราคาที่ไม่ถูกนักคือไร่ละประมาณ ๕,๐๐๐ ถึง ๑๐,๐๐๐ กว่าบาท ส่วนใหญ่ของสมาชิกพวกนี้จะซื้อที่ขยายการผลิตออกไปประมาณ ตั้งแต่ ๑๐ ไร่ - ๓๐ ไร่

รายได้ของสมาชิก ทั้งครัวเรือน

จากการสัมภาษณ์สมาชิกสหกรณ์แต่ละครัวเรือนถึงรายได้ของสมาชิก ซึ่งได้จากการประกอบอาชีพทั้งอาชีพหลัก และอาชีพรองทาง ๆ ในรอบปี พบว่าสมาชิกส่วนใหญ่ ๔๔.๑๒% มีรายได้ตั้งแต่ ๑๐,๐๐๐ - ๒๐,๐๐๐ บาท สมาชิกอีก ๔๓.๑๓% มีรายได้ตั้งแต่ ๒๐,๐๐๑ - ๔๐,๐๐๐ บาท เมื่อหักค่าเฉลี่ยทางสถิติแล้ว พบว่าสมาชิกมีค่าเฉลี่ยของรายได้ ๒๖.๐๐๕ บาท ต่อครัวเรือนต่อปี มีสมาชิกเพียง ๑๒.๗๔% หรือ ๒๖ ครัวเรือน ที่มีรายได้สูงตั้งแต่ ๔๐,๐๐๑ - ๕๐,๐๐๐ บาท ซึ่งในจำนวนนี้มีสมาชิกเพียง ๓ ครัวเรือนเท่านั้นที่มีรายได้สูงมาก คือ ๖๐,๐๐๑ - ๘๐,๐๐๐ บาท ดังรายละเอียดจากตาราง

ศูนย์วิจัยเพื่อสร้าง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ ๔

อายุของสมาชิก	รายได้ (บาท)				รวม
	๑๐,๐๐๐ - ๒๐,๐๐๐	๒๐,๐๐๑ - ๔๐,๐๐๐	๔๐,๐๐๑ - ๖๐,๐๐๐	๖๐,๐๐๑ - ๘๐,๐๐๐	
ต่ำกว่า - ๓๐ ปี	๒๕.๐๐(๑)	๓๕.๐๐(๓)	-	-	๑๐๐(๔)
๓๐ - ๔๕ ปี	๓๘.๘๘(๒๑)	๔๘.๑๕(๒๖)	๓.๕๐(๔)	๕.๕๖(๓)	๑๐๐(๕๔)
๔๖ - ๖๐ ปี	๔๑.๕๖(๓๒)	๕๕.๔๕(๓๕)	๑๒.๘๘(๑๐)	-	๑๐๐(๓๓)
๖๑ - ๗๕ ปี	๓๗.๒๓(๒๖)	๕๐.๐๐(๒๒)	๑๒.๓๒(๓)	-	๑๐๐(๕๕)
๗๖ ปีขึ้นไป	๓๑.๔๓(๑๐)	๑๕.๒๘(๖)	๑๕.๒๘(๖)	-	๑๐๐(๑๔)
รวม	๔๕.๑๖(๕๐)	๓๗.๑๔(๘๘)	๑๑.๒๓(๒๓)	๑.๕๓(๓)	๑๐๐(๒๐๔)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อนามัย

ในค่านอนามัย สภาพทั่วไปของบ้านเรือนและความเป็นอยู่ของสมาชิกสหกรณ์นิคมสันทรายจากการสังเกตการณ์ พบว่าบริเวณบ้านเรือนที่อยู่อาศัยและลานบ้านโดยทั่วไป แต่ละบ้านสะอาด ปีการชุกขนอนามาคาลเป็นน้ำใส่น้ำคั้นกันแทบทุกบ้าน มีการรับประทานอาหารแบบพื้นเมืองที่ปรุงอย่างถูกอนามัย สะอาด มีการกินของดิบบ้าง เช่น อาหารพวกพื้นเมืองประเภทเห็บ การใช้ส้วมซึม เมื่อเทียบกับจำนวนสมาชิกแล้วยังมีเปอร์เซ็นต์ไม่ถึง ๔๐% ของสมาชิกที่มีส้วมซึมใช้

ในด้านการรักษาพยาบาลเมื่อมีการป่วยไข้ ส่วนใหญ่ถ้าเป็นการเจ็บป่วยเล็กน้อย ๆ ก็ซื้อหายากินเอง ถ้าเป็นการป่วยอาการมาก สมาชิกส่วนใหญ่จะนิยมเข้าไปรับการรักษาจากโรงพยาบาลในอำเภอเมืองเชียงใหม่ โดยเฉพาะจากโรงพยาบาลแมคคอมมิค ซึ่งเป็นโรงพยาบาลเอกชนที่ได้รับการสนับสนุนจากผู้นับถือศาสนาคริสต์ จากการสัมภาษณ์สมาชิกให้ความเห็นว่าเหตุที่ไปขอรับการรักษาพยาบาลจากโรงพยาบาลแห่งนี้ ก็เพราะเป็นโรงพยาบาลที่ให้บริการสะดวกรวดเร็วกว่าโรงพยาบาลของรัฐบาล จะเห็นได้ว่าความฉะฉานนิคมที่จะไปรับการรักษาจากโรงพยาบาลในอำเภอเมืองเชียงใหม่ ทั้งนี้เพราะความสะดวกในเรื่องการคมนาคมตั้งแต่ที่กล่าวมาแล้ว ประกอบกับความพร้อมเพียงด้านเครื่องมือและแพทย์พยาบาลที่มีให้บริการ ด้วย

การรับข่าวสาร

การรับข่าวสารจากโลกภายนอก สมาชิกส่วนใหญ่แทบทุกคนครัวเรือนจะมีวิทยุทรานซิสเตอร์ ฟังข่าวชาวบ้าน ข่าวของรัฐบาล เพลง นวนิยาย และข่าวสารอื่น ๆ มีอยู่จำนวนน้อยที่รับข่าวสารจากการอ่านหนังสือพิมพ์ แต่ถ้ามีข่าวเกี่ยวกับเรื่องทางราชการที่ผิดโดยตรงกับกลุ่มสหกรณ์แล้ว สมาชิกก็จะได้รับทราบจากประธานกลุ่มซึ่งจะเรียกประชุมพร้อมกันที่ศาลาคว้าง ที่หอประชุมของแต่ละกลุ่ม หรือที่บานของประธานกลุ่มบ้าง แล้วแต่สภาพของสหกรณ์แต่ละกลุ่ม

นอกจากการ รับข่าวสาร ด้วยวิธีดังกล่าวแล้ว สมาชิกบางส่วนก็รับข่าวสาร
 ใดจากการ เดินทางไปติดต่อกับอำเภอเมืองบอย ๆ ทั้งนี้เพราะ การคมนาคมสะดวก
 ดังที่กล่าวมาแล้ว ซึ่งการ รับข่าวสาร ด้วยวิธีนี้สมาชิกเหล่านั้นก็จะนำมา เผยแพร่ให้แก
 ญาติพี่น้อง และเพื่อนสมาชิกอีกต่อหนึ่ง

ผู้นำในท้องถิ่น

ในสหกรณ์นิคมสันทรายดังที่กล่าวมาแล้วว่ามีการ จัดรูปแบบการ ดำเนินงาน
 และการ ปกครองนิคมออกเป็นกลุ่มต่าง ๆ ๑๑ กลุ่มด้วยกัน ซึ่งทำให้ลักษณะของผู้นำ
 ท้องถิ่นภายในสหกรณ์มีลักษณะที่แตกต่างจากหมู่บ้านหรือตำบลธรรมดา โดยทั่วไป ทั้งนี้
 เพราะมีคณะกรรมการ ดำเนินงานของสหกรณ์และประชาชนกลุ่ม กรรมการ กลุ่มต่าง ๆ
 ของสหกรณ์ เข้ามามีบทบาทสำคัญ เป็นผู้นำท้องถิ่นโดยทางการ อีกรูปแบบหนึ่งขึ้นอยู่กับ
 กับผู้นำท้องถิ่นที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการในรูปแบบอื่น ๆ เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน
 กรรมการ โรงเรียน กรรมการวัด และผู้นำไม่เป็นทางการ เช่น ผู้เขายูแวก ที่
 เป็นที่เคารพนับถือของชาวบ้าน หรือญาติผู้ใหญ่ซึ่งเป็นที่เคารพของครอบครัว

จากการ สัมภาษณ์และการ สังเกตการณ์ในสหกรณ์นิคม พบว่าผู้นำท้องถิ่นที่
 เนื่องมาจากการ จัดรูปแบบสหกรณ์ ใดแก่ประชาชนกลุ่ม กรรมการ กลุ่ม จะมีบทบาท
 มากในกลุ่มสหกรณ์แต่ละกลุ่ม ซึ่งมีบทบาทไม่เฉพาะในกิจกรรมของสหกรณ์เท่านั้น แต่
 ยังได้รับความเคารพนับถือเป็นที่ปรึกษาหารือในเรื่องต่าง ๆ จากสมาชิกสหกรณ์อีกด้วย
 ทั้งยังเป็นผู้นำในการ รับการ เปลี่ยนแปลงต่าง ๆ จากโลกภายนอก รวมทั้งการ พัฒนา
 ชุมชนในรูปแบบต่าง ๆ ด้วย